

overtuigd zijn dat deze niet onrechtvaardig is.' Hier onderbrak Langius even zijn betoog en riep toen plotseling: 'Mooi zo, ik ben weer op adem gekomen. Ik ben alle klippen van deze problemen gepasseerd en denk nu met volle zeilen de haven te kunnen binnenvaren. Ik zie mijn vierde en laatste troepenmacht, die ik met het volste genoege in de strijd zal werpen. Zoals zeelieden ten zeerste opgebeurd en opgemonterd worden als zij in een storm de Tweeling zien, zo vat ik moed nu na de golfslag dit dubbel-legioen zich vertoond heeft. Ik moge het zo naar aloude wijze noemen, want het is tweehoofdig en ik moet er een dubbele overwinning mee behalen met mijn stelling, dat het onheil dat wij nu verduren niet zwaar en niet nieuw is. Schenk mij, terwijl ik dat doe, voor de weinige resterende woorden, Lipsius, je welwillende aandacht.' 'Niets liever dan dat, Langius,' zei ik. 'Ook tot mijn tevredenheid zijn wij de ruwe rotsen voorbij; en na het zware en bittere medicijn snak ik naar iets wat lichter en lekkerder is. Het etiket geeft aan dat het zo zal zijn.' 'Je vergist je niet,' zei Langius, 'want zoals artsen, nadat zij voldoende het brandijzer en het mes gehanteerd hebben, de zieke niet terstond alleen laten of laten wegdragen, maar bepaalde verzachtende middelen toepassen om de pijnen te stillen, zo zal ik jou, nu ik je voldoende met het vuur en het staal van de wijsheid gelouterd lijk te hebben, met vriendelijke woorden steunen en je met zachtere hand, zoals dat heet, behandelen. Van de steile heuvel van de wijsbegeerte zal ik afdalen en je voor korte tijd naar de heerlijke dreven van jouw letterenstudie leiden, niet zozeer voor je ontspanning als wel voor je herstel. Zoals de arts Demochares eens Considia, een edelvrouw die ieder bitter drankje verafschuwde, melk van geiten zou hebben voorgeschreven, die hij met mastiek voedde, zo zal ik je enige smakelijke, historische bijzonderheden voorschotelen, die in een geheime wijsheidsdrank gesopt zijn. Wat doet het er toe hoe wij een zieke genezen, als wij hem maar volledig genezen.

Hoofdstuk 19

Allereerst wordt kort bewezen dat algemene rampspoed erger lijkt dan het is; meestal vreest men zonder reden wat met de dingen geassocieerd wordt, en niet de dingen zelf

Maar kom op nu, legioen, en jij vooral, mijn eerste cohort waarmee wij de stelling verdedigen dat de huidige rampspoed niet erg is. Wij willen dit met een tweevoudig wapen bereiken: door redenering en door vergelijking. Allereerst door redenering, want als je je verstand gebruikt, zul je beseffen dat alles wat zich dreigend voordoet, niet zo zwaar en erg is als het lijkt. Het is de waanvoorstelling die alles opblaast en overdrijft en aan alles als het ware tragische afmetingen geeft. Wees toch zo verstandig om die dichte nevel te verdrijven, en zie de zaken in een helder licht. Bij algemene rampspoed ben jij bijvoorbeeld bang voor armoede, ballingschap en dood. Als je ferm en onvervaard je blik daarop richt, wat hebben zij dan te betekenen? Als je hun zwarte nagaat, hoe weinig wegen zij? Deze oorlog of dit regime plundert je met zijn vele belastingen. Wat dan nog? Je zult 'arm' zijn. Heeft de natuur je niet zó op de wereld gezet, zal ze je niet zó eruit terugnemen? Als het woord voor jou een nare en grievende klank heeft, verander het, je zult een 'vrijgestelde' zijn. Want, als je het niet door hebt, de fortuin heeft je van je last bevrijd en je voortaan op een veiliger plek neergezet, niemand zal je meer plunderen; wat jij als verlies beschouwde, is een remedie. 'Maar ik zal ook een balling zijn.' Neen, een vreemdeling, als je wilt. Als je je gezindheid verandert, verander je van vaderland. Waar een wijs man ook is, hij blijft een vreemdeling; een dwaas is altijd een balling. 'Van de tiran heb ik de dood te vrezen.' Alsof de dood niet dagelijks van nature dreigt. 'Maar een eerloze dood, door het zwaard of door de strop.' Ach dwaas, is er een dood die eerloos is, tenzij je leven eerloos is? Noem mij de beste en beroemdste mensen vanaf de schepping der wereld: een gewelddadig einde heeft hen weggerukt. Dit onderzoek, Lipsius, moet je toepassen op alle dingen die verschrikkelijk lijken (ik kan je er slechts een voorproefje van geven); je moet ze onverhuld, zonder bekleding of masker van waanvoorstellingen, inspecteren. Maar wij mensen richten ons in ons ongeluk op de onwerkelijke en uiterlijke omstandigheden, wij zijn niet bang voor de dingen zelf, maar voor wat ermee geassocieerd is. Kijk, als je op zee zou varen en